

și a Țării Românești, iar despre Transilvania autorul spune că romanii au găsit acolo o populație vitează — dacii, pe care cu greu au izbutit să-i învingă. Jovan Rajić vorbește apoi despre prima familie domnitoare a Basarabilor, despre legăturile ei cu bulgarii, etc. Unele teze expuse de Rajić sînt depășite și greșite din punct de vedere științific; reținem însă afirmația autorului cu privire la faptul că populația din Moldova, Valahia și Transilvania aparține aceluiași neam: toți sînt români.

Urmărind îndeaproape scopul pe care și l-a propus prin publicarea acestei cărți (de a prezenta într-un acelaș volum date din trecutul istoric al celor două popoare — român și bulgar), traducătorul caută să realizeze nu numai o redare fidelă a textului tradus, dar pe alocuri intervine în subsolul paginei cu o serie de informații suplimentare, completări din lucrările altor istorici și oameni de cultură ai vremii etc. Acolo unde Rajić este foarte laconic, M. Kifalov intervine de asemenea, cu date concrete, pentru a întregi — oarecum actualizînd-o — relatarea cărturarului sîrb cu privire la țara noastră.¹

Pentru ca scrierea lui Rajić să fie înțeleasă de un număr cît mai mare de cititori, cărturarul bulgar face traducerea ei și în limba greacă (adică pe o pagină publică textul în limba bulgară, iar pe cealaltă textul în limba greacă, considerînd-o mai accesibilă decît cea bulgară). Traducerea s-a bucurat de o largă răspîndire, mai ales în România și Bulgaria².

O altă mărturie a interesului cărturarilor bulgari față de cultura țării noastre o constituie traducerea în limba bulgară a operei lui Ion Heliade Rădulescu *Creștinarea unui preot al Isidii, sau începuturile creștinătății*, efectuată de Vasili Stankovič și publicată la București în 1845. Ediția a II-a a acestei tălmăciri, deși apare după 30 de ani de la publicarea celei dintîi, adică în 1875, păstrează forma și limba traducerii inițiale. Aceasta cu scopul de a se vedea cum s-a scris în perioada Renașterii bulgare, și de a servi astfel ca un instrument de investigație în domeniul limbii literare bulgare (intenție subliniată de însuși editorul ei, Dimitri Stankovič, fiul lui Vasili Stankovič).

Prefața are o formă epistolară (scrisori către cititor, către părinte, către fiu etc.), în care este prezentat scopul traducerii, se fac aprecieri asupra operei,

¹ Astfel Rajić plîngîndu-se că nu are izvoare mai vechi din care să folosească material pentru istoria cnezatelor de peste Dunăre — Țara Românească și Moldova — conchide laconic: «Нихное сегашне сосотяние под Турецким ярем е рабско. Имат някоя волност, в това, че имат свое князеве и повелители». La subsolul paginei Kifalov adaugă: «Сос жертвы Русской Державы, според Канарджийски Договор с Отоманската порта от 1774 г. Влахия и Молдова получиха покровителство нейю, а сос Адрианополской Договор 1829 г. возвишение и утверждение своих прав и внутреннето уреда, под законы еднородне князеве, с добры законе, сос земска войска, с карантине и с придобывание своих земель кои бяха превзеты от турци и проч; тако что ныне се радват на злат век». Astfel de notițe, completări sau trimiteri la alte lucrări de specialitate lipsesc cu desăvîrșire în original. Prezența lor în varianta bulgară atestă erudiția traducătorului și grija sa de a prezenta cît mai cuprinzător istoria țării noastre.

² Astfel, la București au fost difuzate 761 exemplare, la Brăila — 171, la Galați — 116, la Craiova — 104, la Ploiești — 69, la Alexandria — 34, la Focșani — 39, în total — 1329 exemplare; în Bulgaria — 145 exemplare, în Turcia — 100, în Macedonia — 30, în total 275 exemplare. Interesul față de această carte îl demonstrează și faptul că au fost trimise cîteva exemplare bibliotecilor din Sankt-Petersburg, Moscova, Academiei din Sankt-Petersburg, bibliotecilor din Odesa, Serbia, Muntenegru și Bibliotecii populare din Grecia.